Депутат сăмахĕ ял хуçалăхĕ пирки

Нивушлĕ никамăн та чунĕ ыратмасть е мĕн патне çитĕпĕр капла пурăнсан?

Тем каласан та çăмăл мар пурнăçра пурăнатпăр. Йывăрлăхсене вара пĕрле пулсан çеç çĕнме пулнине те кашниех ăнланатпăр, анчах мана ял çыннисем, ответлă специалистсем нумай çитменлĕхсем çине куç хупса иртни шухăшлаттарать.

Паянхи пурнăç пирки эпĕ район хаçачĕ çине темиçе хут та тĕрленчĕксем çыртăм. Вулакансен шухăшĕсене пĕлес тесе вĕсенчен çакăн пирки ыйту та парса пăхрăм. Анчах... 10-15 çул маларах вăл е ку ыйтăва сўтсе явма активлă хутшăнаççĕччĕ пулсан, ку хутĕнче апла пулмарĕ. Никам та нимĕнле хурав та памарĕ. Çынсем çитменлĕхсемпе лăпланнă пулас. Шутлатăн та чунра лăпкă мар пулса килет. Нивушлĕ паянхи пурнăç кăлтăкĕсем никама та хумхантармаççĕ? Мĕнле-ха эпир çав териех суккăрлантăмăр? Çав вăхăтрах ял урамĕсенче пăхатăн та тĕлĕнетĕн: чип-чипер çамрăк арçынсем пĕрин хыççăн тепри эрех авăрне путаççĕ. Паллах, вĕсене нимĕн те кирлĕ мар. Питĕ шел, анчах ĕçмен хĕрарăмсен шучĕ те кунсерен чаксах пырать. Çитменнине çамрăк хĕрсем те эрех ĕçме, пирус туртма тытăнни палăрать. Мĕн патне пырса тухатпăр-ха капла пурăнсан? Мĕнре-ха çакăн сăлтавĕ? Паллах, ял çыннисем, уйрăмах çамрăксем, пурнăçăн киревсĕр енĕсене сулăннин пĕр сăлтавĕ, ман шутпа, пĕрлешўллĕ хуçалăхсене (унччен колхозсемпе совхозсене) пĕтерсе ял хуçалăхне аркатни. Çавăнпа пĕрлех ялсенче пурăнакансен тăван çĕр çинче тăван çĕршывшăн вăй хурса ĕçлес кăмăлне пĕтерсе пынинче. Хресченсем хушшинче, ман шутпа, кахал этем çук. Патшалăх ертўçисен кăна ял хуçалăхĕ енне «çурăмпа» тăмалла мар. Анчах, шел пулин те, çитес 2010 çул валли «çўлте паракансем» ял хуçалăхĕ валли укçа-тенкĕ кăçалхинчен те сахалрах уйăрса панă. Кунпа пĕрлех малалла çут çанталăк газĕ, электроэнерги хакланаççĕ. Ял ĕçченĕ ыйхă вĕçтерсе туса илнĕ продукцие «хаклатма вара чарса тăраççĕ». Çакăн пек çул-йĕр мĕн патне илсе пырасси паллă.

Нумай пулмасть манăн унччен пулнă «Сундырский» совхозăн, халĕ «Рассвет» агрофирмăн йĕтемĕ çинче пулма тўр килчĕ. Пăхатăп та, арçынсен пĕр ушкăнĕ кунта темĕскер кĕмсĕртеттерет. Çывăхарах пытăм та тĕлĕнсе кайрăм. Чип-чипер ларакан тырă сортламалли механизацилен̆ĕ установкăна сваркăпа касаççĕ. Кунти хуçасене тĕнчери экономика кризисĕн тапхăрĕнче укçа-тенкĕ тума тимĕр-тăмăр кирлĕ пулнă иккен. Нивушлĕ эпир çав териех ăсран тухрăмăр е малашне тырă акса тумăпăр-и, е ăна ĕлĕкхилле алă вăйĕпе тирпейлеме пуçлăпăр? Мĕншĕн-ха йĕркеллĕ ларакан агрегата аркатмалла? Халĕ кирлĕ мар пулсан та, çитес вырма тапхăрĕнче е хыççăнхи çулсенче унсăр малалла каяймăн! Çумăр айĕнче тутăхса ларман техника çăкăр ыйтмасть вĕт? Ăна пирĕн пек çынсемех хăй вăхăтĕнче ял хуçалăхĕнче кирлишĕн тунă! Кун пек пурăнни вăл ыранхи пирки шутлани пулмасть. Кăçалхи çĕр ĕçченĕн çулталăкĕнче асăннă хуçалăхра пĕр пуç выльăх та юлмарĕ. Хуçалăх пĕтмеллипех пĕтрĕ тесен те тĕрĕс пулать.

Паллах, ял хуçалăхĕ арканса пĕтсе пынине пурте куraççĕ, анчах вăл никама та хумхантармасть пулас тесе шутлатăп. Колхозсем мĕнле йĕркеленнине аслăрах ăрурисем пурте лайăх пĕлеççĕ. Хуçалăхсене пĕрлештерсе колхозник пулма ял çыннисем хăйсен лашисене, ĕнисене, ĕçлемелли хатĕрĕсене колхоза панă. Кайран нумай çул хушши тўлевсĕр тенĕ пек ыранхи куншăн колхозсенче вăй хунă, ял хуçалăх аталанăвне пысăк шая çĕкленĕ. Хаяр вăрçă çулĕсенче е ун хыççăнхи тапхăрта хĕрарăмсем пĕчĕк ачисене килте пĕр-пĕччен хăварса фронта кайнă е унта пуç хунă арçынсен вырăнĕнче Çĕнтерўшĕн, хамăрăн Тăван çĕршыв пуласлăхĕшĕн вăй хунă, йывăр ĕçре тертленнĕ. Ĕç укçишĕн ĕçлемен вĕсем, мĕншĕн тесен вăл вăхăтра ăна тўлеймен те. Нивушлĕ вĕсен ĕçĕ çулсем иртсен хуçалăх аталанăвĕшĕн нимĕн чухлĕ те тар юхтарман çаратакансемшĕн пулнă? Мĕнле-ха вăл халăх пурлăхĕ ним сисĕнмесĕрех пĕчĕк ушкăн кĕсйине кĕме пултарать? Юратчĕ-ха «çаратнă» хыççăн хуçалăхĕ тыр-пул, аш-какай, сĕт туса савăнтарать пулсан. Анчах вăл та, ку та çук вĕт-ха! Ăçта пирĕн ăслă-пуçлă ертўçĕсем?!

Хаçатсенче çырнă тăрăх пирĕн тыр-пул, аш-какай тата ытти йышши ял хуçалăх продукчĕсем туса илесси ўсет кăна. Район йĕркеллĕ ĕçлесе пынă вăхăтрипе танлаштарсан, çак цифрăсем мĕнлерех? Ўсĕмсен ретне килти хушма хуçалăхсенче туса илнĕ продукци шутне те кĕртнĕ. Анчах кам виçсе пăхнă ăна? Е тата мĕнле майпа виçме пултарнă? Тĕслĕхрен, манран нихăçан та мĕн чухлĕ хамăр килти хуçалăхра çĕр улми, купăста, ытти йышши пахча çимĕç, аш-какайпа сĕт туса илнине ыйтман.

Эпĕ районăн тĕп агрономĕнче ĕçленĕ чух хуçалăхсенчен тăратакан отчетсене районти статистика управленийĕн ĕçченĕсем еплерех тишкеретчĕç! Кашни гектар çĕр çирĕп тĕрĕслевречĕ. Халĕ вара агротехникăна сăмсĕррĕн пăсса, уйран уя сиксе çўресе ĕçлекен фермерсем миçе гектар акса миçе тонна тыр-пул пухса кĕртнине кам виçнĕ, тĕрĕсленĕ? Е тата районта миçе гектар çĕр çум курăк айĕнче выртнине кам пĕлет?

Шухăшлатăн та чун ыратать. Мĕнле-ха чип-чипер ĕçлесе пынă хуçалăхсем темиçе çул хушшинче «çук» пулма пултарчĕç. Тĕслĕхсене нумай илсе кăтартма пулать. Акă Мичурин ячĕпе хисепленекен колхоз районта яланах малти ретреччĕ. Лайăх кăтартусемпе савăнтарса пыратчĕ. Ăна ăслă та талантлă ертўçĕ Алексей Петрович Петров ертсе пыратчĕ. Кунти ĕçсемпе паллашма аякран нумаййăн килетчĕç. «Хлебороб» колхоз та Владимир Андреевич Храмов ертсе пынипе районти чи ятăх пахалăхлă çĕрсем çинче тухăçлă тыр-пул туса илетчĕ. Е тата Жданов ячĕпе хисепленекен (кайран – «Нива») колхозра Пĕтĕм Раççейри семинарсем ирттернине епле манăн-ха? Ку хуçалăха хăй вăхăтĕнче Юлий Павлович Ильин, Василий Александрович Белов, Георгий Георгиевич Симаков ăнăçлă ертсе пычĕç. Ăçта-ха паян ку колхозсем?

Маларах каланă пек хуçалăхсен ячĕсене татах илсе кăтартма пулать: «Гигант» совхоз, «Новая Юнга», Киров ячĕпе хисепленекен, К. Иванов ячĕпе хисепленекен колхозсем... Ыран-паян «çук» пулма черетре тăракансем те пур. Хăй вăхăтĕнче чаннипех те чунĕсене парса ĕçленĕ хуçалăх ертўçисемпе специалистсем, рядовой ĕçченсем умĕнче вĕсене хисеплесе эпĕ пуç таятăп. Вĕсем чаннипех халăхшăн, районшăн, Тăван çĕршывшăн тăрăшнă. Çав паттăрсене хăйсен кĕсйи кăна интереслентермен. Вăл çулсенче хуçалăх ертўçисем мĕн кăна туман пулĕ: шкулсем, клубсем, больницăсемпе ача сачĕсем, çулсем, трактормашина паркĕсемпе механизациленĕ йĕтемсем, фермăсемпе хранилищĕсем, çĕр улми сортламалли пунктсем... Ыранхи кун пирки шутлакансăн пурне тума та укçитенки çитсе пынă...

Халĕ вара унччен тунă-тунянă пурлăха тимĕр-тăмăр туса сутса ларатпăр. Çак тĕллевпе мĕн чухлĕ объектсене ĕçлейми туса аркатса пĕтертĕмĕр. Ял хуçалăх е промышленность предприятийĕсем хупăнса ларсанах чип-чипер ларакан çуртсене, тĕрлĕрен оборудование «саккунпа килĕшўллĕн» вăрламасалатма тăрăшакансен шучĕ ўсет. Кама çарататпăрха эпир? Паллах, хамăра! Çакăн пек пурăнсан-аталансан пирĕн ачасемпе мăнуксем валли мĕн юлĕ-ха? Нивушлĕ пурте тĕнче пĕтет тесе шутлаççĕ?

Ĕлĕкрех пулсан пире яланах: «Коммунизм тăватпăр», – тетчĕç. Çав ăнтăлупа пурăнаттăмăр, ĕçлеттĕмĕр. Паян вара эпир мĕн тăватпăр? Çак ыйту çине паян районта кам та пулин ответлейрет-ши? Е тата çакăн пек арканушăн явапла çын пур-ши районта?

Республикăра тухса тăракан «Капкăн» журналта тахçанах пĕррехинче ĕнесене симĕç куçлăхсем тăхăнтартсан, вĕсем улăма та симĕç утă вырăннех çиме пултараççĕ тесе шўтленĕччĕ. Эпир те паян çавăн пек тĕлĕнтермĕш куçлăхсем тăхăнман-ши? Тен çавăнпа эпир паянхи арканăва çитĕнў вырăнне хуратпăр? Мĕн шутлать-ши кун пирки хаçат вулакан?

П. ВОРОБЬЕВ,
депутатсен районти Пухăвĕн депутачĕ.

Килти хушма хуçалăх

Хĕлле лайăх упранĕ

Специалистсем çакна палăртаççĕ: тымар çимĕç хĕлле лайăх упрантăр тесен çуркунне ăна лартнă чухне вăрлăха тĕрĕс им-çамламалла. Çакна çитес çулхи асăрхаттару вырăнне йышăнăр. Çуркунне кишĕр акмалли лаптăка фосфор тата кали удобренийĕсене хывни те çимĕçе хĕлле тата çуркунне чылайччен упранма пулăшать. Ку асăрхаттару та çитес çур аки валли. Паян вара нўхрепе хурнă пахча çимĕçе тĕрĕслекен хĕл касарасси – тĕп ыйту. Кăна валли çакна пĕлмелле: тĕп сакайĕнче е нўхрепре ытлашши ăшă пулсан, кишĕр вăхăтсăр сиенленме тата юрăхсăра тухма пултарать. Ку вăл паян асра тытмалли ĕç. Йăранран кăларсан кишĕре кăштах кушăхтарнă пулсан, вăл тĕп сакайĕнче те, нўхрепре те аван упранма кирлĕ. Меслечĕ кăткăс мар, усси – куç кĕрет.

А. СЕМЕНОВ, «Россельхозцентр» ФГУн районти филиалĕн тĕп агрономĕ.

Федераллă миграци службинче

Чикĕ леш енне çўремелли çĕнĕ паспортсем

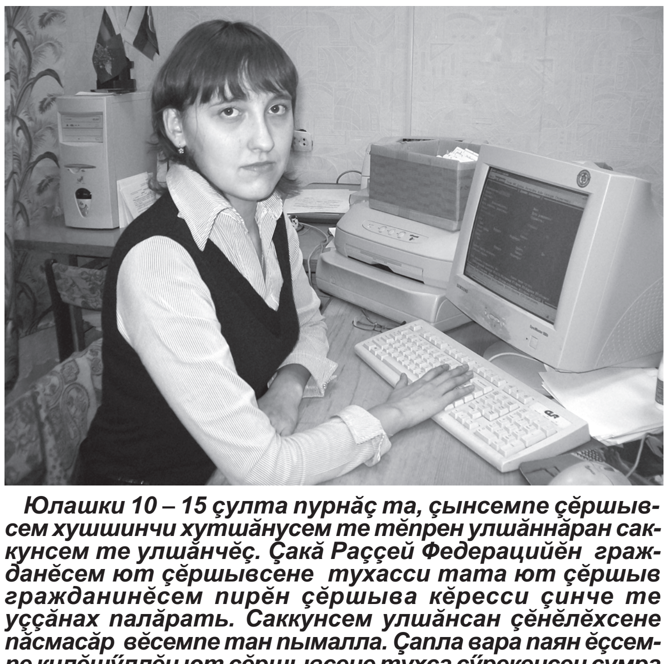

Юлашки 10 – 15 çулта пурнăç та, çынсемпе çĕршывсем хушшинчи хутшăнусем те тĕпрен улшăннăран саккунсем те улшăнчĕç. Çакă Раççей Федерацийĕн граждансем ют çĕршывсене тухасси тата ют çĕршыв гражданинĕсем пирĕн çĕршыва кĕресси çинче те уççăнах палăрать. Саккунсем улшăнсан çĕнĕлĕхсен пăсмасăр вĕсемпе тан пымалла. Çапла вара паян ĕçсемпе килĕшўллĕн ют çĕршывсене тухса çўрекенсен çумра чикĕ урлă саккунсене пăсмасăр касса çўремелли паспортсем пулмалла. Кунта та çĕнĕлĕхсен варкăшĕ тăтăшах улшăнусем кĕртсе тăрать. Пирĕн паянхи сăмах çĕнĕ тапхăрти загранпаспортсем (капла каласан вулакансем лайăхрах ăнланĕç) тата вĕсем тĕлĕшпе тухса тăракан ыйтусем пирки. Кун пирки хаçат вулаканĕсене Раççей Федерацийĕн Чăваш Республикинчи федераллă миграци службин управленийĕн районти территори пункчĕн паспортпа виза ĕçĕн специалисчĕ Оксана Валерьевна СМИРНОВА каласа парать:

– Раççейре пурăнакансен пурнăç шайĕ улшăннă май загранпаспорт ыйтăвĕ тăтăшах кун йĕркине тухать. РФ Президентĕн 2005 çулхи октябрĕн 19-мĕшĕнчи Указĕпе килĕшўллĕн халĕхи тапхăрта чикĕ леш енне çўремелли çĕнĕ паспортсене (унти информаци электронлă носительсем çинче) граждансен ирĕкĕпе 2006 çулхи январĕн 1-мĕшĕнчен паратпăр. Пăлханма кирлĕ мар, РФ Правительствин 1997 çулхи пуш уйăхĕн 14-мĕшĕнчи Постановленийĕпе çирĕплетнĕ загранпаспортсем вĕсене çĕннисемпе улăштариччен вăйрах юлаççĕ. Çĕнĕ йышши паспортсене илме ыйтса çынсене Раççейре пурăнакан тата вăхătлăх пурăнакан Раççей Федерацийĕн гражданĕсенчен йышăнатпăр. Çак ĕçе тума гражданинăн кивĕ паспорта е унччен панă çĕнĕ паспорта пире памалла. Çав вăхăтрах унччехни загранпаспортсем вăйра тăрас вăхăчĕ тухман пулсан çĕнĕ паспорт памастпăр. Анчах та Раççей гражданинĕн ĕçĕ-хĕлĕ тăтăшах (уйăхра пĕрререн кая мар) ют çĕршывсене çўрессипе çыхăннă пулсан, вăл гражданина, дипломат е служба тивĕçĕсем ыйтакан паспорта илме право çук пулсан, ĕçе яракан организаци ыйтнă тăрăх иккĕмĕш паспорт пама пултараççĕ. Анчах вăл паспортăн срокĕ те малтанхи паспортпа пĕр вăхăтрах тухать. Çак паспорта илекенĕн пулса тухнă лару-тăрăва çирĕплетме юлашки виçĕ уйăхра уйăхсерен пĕрре е ытларах чикĕ урлă çўрени палăртнă паспорта кăтартмалла.

Мĕн пĕлмелле-ха çĕнĕ загранпаспорт илекенĕн?

Малтанах вăл 18 çул тултарнă çын пулмалла. Унăн анкета-заявлени çырмалла пулать. Хыççăн 1000 тенкĕ патшалăх пошлини тўлемелле. Хăй тăтăшах ĕçлекен е вĕренекен вырăнтан кадрсен пайĕнчен çирĕплетнĕ ĕç кĕнекин копийĕ пирки манмалла мар. 35Х45 мм виçеллĕ тĕслĕ икĕ сăн ўкерчĕк, çар службине вĕçленине палăртнă çар билечĕ е,18-27 çулсенчисемшĕн, хăйсен пурăнакан вырăнти çар комиссариатĕнчен справка, РФ гражданинĕн паспорчĕ тата унти 2,3,5,17,19 страницăсен ксерокопийĕсем кирлĕ.

Çул çитмен çамрăксем валли те çавна евĕр хутсемех. Уйрăммăн илсен:

- анкета-заявлени;
- 14 çула çитменнисемшĕн 500 тенкĕ, 14-18 çулхисемшĕн 1000 тенкĕ патшалăх пошлини тўлени;
- 14 çула çитменнисен суралнă хучĕ тата унăн ксерокопийĕ, унăн РФ гражданствине ĕнентерекен хушша хунă хучĕ;
- 14 çул тултарнисен суралнă хучĕ тата унăн ксерокопийĕ, хăй камне çирĕплетекен тĕп документ (паспорт);
- 35х45 мм виçеллĕ тĕслĕ икĕ сăн ўкерчĕк;
- саккунлă представителĕн РФ гражданинĕн паспорчĕ тата 2,3,5,17,19 страницăсен ксерокопийĕсем кирлĕ.

Хăвăра хумхантаракан ытти ыйтусемпе эсир пирĕн патăмăрта тĕплĕнрех ыйтса пĕлме пултаратăр. Пирĕн телефон: 63-4-90.

Çакна хушса калатăп. Граждансенчен çĕнĕ тапхăрти загранпаспортсем илме ыйтса çырнисене Раççейри Федераллă миграци службин Чăваш Республикинчи Управленийĕнче загранпаспортсем хатĕрлекен пайра йышăнаççĕ. Адрес: Шупашкар хули, К. Маркс урамĕ, 37А çурт.

Объявление

К сведению собственников жилых помещений многоквартирных жилых домов

В соответствии с требованиями Жилищного кодекса Российской Федерации, в целях реализации Федерального закона № 185-ФЗ от 21 июля 2007 года «О фонде содействия реформированию жилищно- коммунального хозяйства» на территории Ярославского и Б. Сундырского поселения проведено заочное голосование собственников жилых помещений по выбору способа управления многоквартирными жилыми домами муниципального жилищного фонда. В соответствии с постановлением главы администрации Моргаушского района от 22.10.2009 г. №622-А «О проведении общего собрания собственников помещений в многоквартирном доме в форме заочного голосования» создана счетная комиссия по подсчету голосов.

По итогам заочного голосования по выбору способа управления многоквартирными домами муниципального жилищного фонда в качестве управляющей организации многоквартирными жилыми домами выбрано ООО «Управляющая компания ЖКХ» Моргаушского района Чувашской Республики, расположенное по адресу: Чувашская Республика, Моргаушский район, с. Моргауши, ул. Мира, д. 6, собственником следующих многоквартирных жилых домов: с. Б.Сундырь, ул. Новая, дома №№ 1, 3,5,7,11, 12, 13, 15, 17, 34; с. Б. Сундырь, ул. Советская, дома №№ 1, 3, 11, 17, 19, 20, 22, 27, 29, 33, 35; с. Б. Сундырь, ул. Ленина, дома №№ 21, 79, 93; с. Б. Сундырь, ул. Мичурина, дома №№ 10, 12, 14; с. Б. Сундырь, ул. Заводская, дом № 21; с. Б. Сундырь. ул. Молодежная, дома №№ 23, 29; д. Ярославка, ул. Центральная, дома №№ 1, 2.

Сывă пурнăç йĕркишĕн

Вăйă-юмах пулăшнипе

«Солнышко» ача садĕнче «Сывлăх эрни» иртрĕ. Çак эрне хушшинче мĕн тĕрлĕ юмахри сăнарсем килсе савăнтармарĕç пуль ачасене. Садике çўрекен кашни ача «Юмах пахчи» ят панă сывлăх уявне хутшăнма пултарчĕ.

Аслă ушкăнри ачасем Муркаш шкулĕнчи 1 класра вĕренекенсемпе «Хаваслă стартсенче» вăй виçрĕç. КВН та пулчĕ вĕсен. Иккĕмĕш кĕçĕн ушкăнрисем «Мечĕксен хулинче» пулчĕç, вăтам ушкăнрисем ашшĕ-амăшĕсемпе пĕрле «Юмах çемйи» мĕн иккенне пĕлчĕç. Воспитательсем те юмах лартса пачĕç. Ăмăртусенче вăй-хăвата кăна мар, ăстăна та тĕрĕслерĕç ачасем. Вăйă-кулă урлă та сывлăха çирĕплетме пулнине ăнланчĕç вĕсем.

Г. ЛЬВОВА.